

عراق

عراق یکی از کشورهای مهم و اسلامی **خاور میانه** و دارای ذخایر مهم نفتی و پیشینه تاریخی غنی است.

فهرست مندرجات

- ۱ - پیش زمینه تاریخی
- ۲ - موقعیت جغرافیایی
- ۳ - جمعیت
- ۴ - ساختار اجتماعی فرهنگی
- ۴.۱ - شیعیان عراق
- ۵ - ساختار حکومت
- ۶ - ساختار و شرایط اقتصادی
- ۷ - جریان‌ها و گروه‌های سیاسی عراق
- ۷.۱ - ائتلاف کردستان
- ۷.۲ - ائتلاف عراق یکپارچه
- ۷.۳ - حزب الدعوة
- ۸ - سیاست خارجی ایران در قبال عراق پس از صدام
- ۹ - حمایت از متمرکزی سازی در عراق
- ۱۰ - بهبود تصویر ایران در افکار عمومی عراق
- ۱۱ - حمایت از گروه‌های شیعی
- ۱۲ - تلاش برای برقراری رابطه استراتژیک
- ۱۳ - کمک به بازسازی عراق
- ۱۴ - جهت‌گیری در عراق
- ۱۵ - نحوه تشخیص قبیله ساکنان عراق
- ۱۶ - زیارت قبر پیامبر برای حجاج عراق
- ۱۷ - میقت اهل عراق
- ۱۸ - مفتوحه عنوه بودن سرزمین عراق
- ۱۹ - فهرست منابع
- ۲۰ - پانویس
- ۲۱ - منبع

پیش زمینه تاریخی

کشور کنونی عراق تا قبل از **جنگ جهانی اول** بخشی از **امپراتوری عثمانی** محسوب می‌شد. با آغاز جنگ جهانی اول و فروپاشی امپراتوری عثمانی، سرزمین کنونی عراق تحت اشغال **انگلستان** درآمد و با تصویب جامعه ملل، عراق تحت قیومت انگلستان قرار گرفت. زمانی که عراق به استقلال رسید رژیم پادشاهی اداره امور این کشور را بر عهده گرفت. در **سال**، کودتای عبدالکریم قاسم به رژیم پادشاهی در این کشور پایان داد و شروع **جمهوری** در عراق آغاز شد. در سال با کودتایی دیگر عبدالسلام عارف و سپس عبدالرحمن عارف به **قدرت** رسیدند. سرانجام با کودتای **حزب بعث**، سران بعثی کنترل این کشور را در دست گرفتند. اشغال عراق توسط **آمریکا** در ماه مارس، به فروپاشی رژیم بعث انجامید. در ماه ژوئن، دولت موقت اداره امور عراق را به دست گرفت و با برگزاری انتخابات و تشکیل مجمع ملی انتقالی در ژانویه، دولت انتقالی عراق شکل گرفت. این دولت با تدوین پیش نویس قانون اساسی آن را در اکتبر به همه پرسى گذاشت و قانون اساسی به تصویب مردم رسید. با برگزاری انتخابات، اعضای مجلس نمایندگان با عضو از سوی مردم عراق انتخاب شدند و سپس اولین دولت دایمی عراق به نخست وزیری نوری المالکی **شیعی** مذهب آغاز به کار کرد.

موقعیت جغرافیایی

عراق کشوری است که در مرکز **خاور میانه** و ساحل غربی **خلیج فارس** قرار دارد. کل مساحت **عراق** / کیلومتر مربع است که / کیلومتر مربع آن را خشکی و / کیلومتر مربع آن را آب‌های داخلی تشکیل می‌دهد. عراق دارای / کیلومتر مرز خشکی است که / کیلومتر آن با **ایران**، / کیلومتر با **اردن**، / کیلومتر با **کویت**، / کیلومتر با عربستان سعودی، / کیلومتر با سوریه و

کیلومتر آن با ترکیه است. علاوه بر این عراق دارای کیلومتر مرز آبی در حاشیه خلیج فارس است.

جمعیت

براساس آخرین آمار مربوط به جولای، جمعیت عراق // نفر است. از این میزان/ درصد زیر سال،/ درصد بین تا سال و درصد نیز بالای سال هستند. نرخ رشد جمعیت در این کشور در حال حاضر/ درصد و نرخ مرگ و میر/ مورد در هر هزار نفر جمعیت می‌باشد. با وجود این آمارهای دیگری نیز وجود دارد که نرخ مرگ و میر در عراق را به دلیل شرایطی جنگی تا/ مورد در هزار نفر نیز ذکر می‌کند. امید به زندگی در عراق نیز/ سال است. از جمعیت عراق بین تا درصد عرب، تا درصد کرد و درصد بقیه را ترکمن‌ها، آشوری‌ها، یزیدی‌ها و سایر اقلیت‌های قومی تشکیل می‌دهند. از نظر ترکیب مذهبی نیز درصد جمعیت عراق را مسلمانان تشکیل می‌دهند که بین تا درصد آن شیعه و تا درصد سنی مذهب هستند. درصد باقی مانده را نیز مسیحیان و سایر فرقه‌های مذهبی تشکیل می‌دهند.

ساختار اجتماعی فرهنگی

کشور عراق از نظر ساختار اجتماعی فرهنگی به سه حوزه کاملاً متفاوت قابل تقسیم است. در حوزه مرکزی عراق اعراب سنی، در شمال کردها و در جنوب شیعیان سکونت دارند و هر کدام از این گروه‌ها دارای شاخصه‌های فرهنگی و اجتماعی خاص خود هستند. البته در کنار این سه گروه اصلی، هویت‌های فرهنگی اجتماعی کوچک تری نظیر ترکمن‌ها، آشوری‌ها و یزیدی‌ها نیز وجود دارند که دارای فرهنگ و عقاید متمایزی می‌باشند.

کردها عموماً در مناطق بلند شمالی، دره‌های مجاور آن و در چهار **استان سلیمانیه**، **اربیل**، **دهوک** و **کرکوک** (تمیم) زندگی می‌کنند. به غیر از این مناطق که اکثریت قریب به اتفاق کرد هستند، کردها در مناطق مجاور نیز پراکنده‌اند و جمعیت انبوهی از آنان تا حدود **خانقین** هم پخش شده‌اند. اصولاً پیوند و همبستگی کردها، قبیله‌ای است. قبایلی چون هرکی، سورجی و زیباری توانسته‌اند هنوز پیوستگی بدوی سنتی خود را حفظ کنند.

اکثر کردها سنی **مذهب** هستند و تنها بخشی از آنها تحت عنوان کردهای قبلی، که در اطراف **خانقین** سکونت دارند، **شیعه** مذهب هستند. کردها از ابتدای تشکیل عراق در جهت خودمختاری با دولت مرکزی این کشور مبارزه کرده‌اند و این مسئله باعث تشدید گرایش قومی در آنها شده است؛ در مجموع، عنصر قومیت نسبت به مذهب در هویت کردها پررنگ تر است؛ کردهای عراق که از نظر قومی به ایرانی‌ها نزدیک هستند، بر فرهنگ، زبان و قومیت کردی خود بسیار تأکید دارند و همواره سعی کرده‌اند تا خود را از اکثریت اعراب عراق متمایز سازند.

بعد از فروپاشی رژیم **بعث** در **سال**، کردها با تشکیل ایالات فدرال نیمه خودمختار در شمال عراق، از نظر اجتماعی دارای آزادی و خودمختاری زیادی شده‌اند؛ تا آنجا که در این دوره زبان کردی در کنار **زبان عربی** به عنوان زبان رسمی عراق در قانون اساسی به رسمیت شناخته شده است.

← شیعیان عراق

شیعیان که اکثریت جمعیت عراق را تشکیل می‌دهند، بیشتر در مناطق جنوبی و مرکزی عراق سکونت دارند. نسبت به مبدا و آغاز گرایش مردم عراق به **تشیع** اختلاف نظر وجود دارد. برخلاف استنادات تاریخی نسبت به تشکیل **خلافت حضرت علی** علیه‌السلام در **کوفه** و مبانی حمایتی کوفه و **بصره** از **قیام** حضرت **امام حسین** علیه‌السلام، پژوهشگران غیراسلامی، عمده قدرت شیعیان عراق امروزی را به بخش‌های تازه **مسلمان** شده استناد می‌دهند و حتی برخی پیدایش جامعه شیعی در عراق را در پی تحولات **قرن** نوزدهم می‌دانند. شیعیان عراق از نظر فرهنگی نشانگر ترکیب فرهنگ خاصی هستند که از دو مجموعه فرهنگی قوی عربی و مذهب شیعی تشکیل می‌شود. قومیت عربی شیعیان عراق آنها را به اعراب **سنی** پیوند می‌دهد و آنها از نظر آداب و رسوم و پیوندهای قبیله‌ای با اعراب اشراکت زیادی دارند، اما مذهب شیعی باعث تمایز فرهنگی آنها از جهان عرب **اهل سنت** می‌شود. وجود مقبره **امامان شیعه** در شهرهای مقدس عراق همچون **کربلا** و **نجف**، و همچنین وجود **حوزه علمیه نجف** و در نتیجه حضور دایمی علمای شیعی در این شهرها باعث تقویت فرهنگ شیعی شده است و این امر شیعیان عراق را از نظر فرهنگی به ایرانیان شیعی مذهب نزدیک ساخته است. به رغم حکمیت رژیم‌های سکولار و غیردینی در عراق طی سال‌های گذشته، هنوز فرهنگ شیعی و رفتارهای مبتنی بر آن در این کشور قوی است و تحولات عراق بعد از صدام این مسئله را به خوبی نشان می‌دهد. اعراب سنی بخش دیگری از ساختار فرهنگی اجتماعی عراق را تشکیل می‌دهند. این بخش از ساختار فرهنگی عراق براساس قومیت عربی و مذهب سنی ایجاد شده و به دلیل حکمیت اقلیت اعراب سنی در طول دهه‌های گذشته در عراق تقویت شده است. گرایش و **عصبیت** عربی این بخش از فرهنگ عراق بسیار قدرتمند بوده و **پان عربیسم** به عنوان یک **ایدئولوژی** سیاسی فعال در عراق و حتی **جهان عرب** در این فرهنگ ریشه داشته است. این بخش از ساختار فرهنگی عراق به دلیل حمایت‌های نظام سیاسی در پی تسلط بر سایر بخش‌ها و همساز سازی فرهنگی بوده است.

ساختار حکومت

با اشغال عراق توسط نیروهای **آمریکا** در **سال**، **رژیم بعث** این کشور فروپاشید و به تدریج با برگزاری دو انتخابات پارلمانی و یک انتخابات همه پرسی قانون اساسی، نظام سیاسی جدید عراق شکل گرفت. براساس قانون اساسی دائمی جدید عراق، این کشور دارای نظام جمهوری دموکراتیک فدرال است و نظام حکومتی آن پارلمانی است. اعضای پارلمان به واسطه انتخابات به صورت مستقیم از سوی مردم تعیین می‌شوند و پارلمان نیز شورای ریاست جمهوری، متشکل از رئیس جمهور و دو معاونش را انتخاب می‌کند. رئیس جمهور نیز نخست وزیر را مسئول تشکیل کابینه می‌کند. به دلیل تنوع قومی و مذهبی و مشارکت نمایندگان تمام گروه‌ها در پارلمان، پست‌های سیاسی حکومت و هیات دولت بین احزاب و گروه‌های مختلف طبق میزان نمایندگانی آنها تقسیم می‌شود. در حال حاضر نخست وزیر **شیعه**، **رئیس جمهور** کرد و رئیس مجلس در عراق سنی **مذهب** است. دولت عراق فدرال و متشکل از یک دولت مرکزی در بغداد و ایالات‌ها و واحدهای فدرال خواهد بود، اما اکنون تنها یک دولت فدرال کردی در شمال عراق حکمیت دارد. وظایف و حکمیت دولت بین دولت مرکزی و واحدهای فدرال تقسیم می‌شود و تشکیل واحدهای فدرال براساس نظرات اعمالی مردم استان‌ها و از طریق انتخابات صورت خواهد گرفت. قوای حکومتی شامل **قوه قضائیه**، **قوه مجریه** و **قوه مقننه** می‌باشد و در حال حاضر از نماینده پارلمان حدود کرسی در اختیار شیعیان است و ائتلاف عراق یکپارچه که عمدتاً متشکل از احزاب و گروه‌های اسلامی شیعی چون **حزب الدعوة**، مجلس اعلی و گروه صدر است، بر **پارلمان** عراق مسلط می‌باشند. نخست وزیر کنونی شیعی مذهب عراق، نوری مالکی نیز از اعضای ارشد حزب الدعوة می‌باشد.

ساختار و شرایط اقتصادی

ساختار اقتصادی عراق همانند تمامی کشورهای حاشیه **خلیج فارس** براساس تولید و فروش **نفت** قرار دارد. عراق سومین کشور دارنده نفت در **دنیا** است و هزینه تولید نفت در آن کشور، کمترین حد هزینه‌های تولید نفت در دنیاست. در سال، درآمدهای حاصل از صادرات نفت خام درصد تولید ناخالص داخلی و درصد درآمدهای دولت را تشکیل داد. در این سال به دلیل **جنگ** و ضربت ناشی از اشغال این کشور و همچنین تبعات تحریم‌های بین المللی و جنگ‌های زמן **رژیم بعث**، عراق جایگاه پانزدهمین تولید کننده نفت دنیا را به خود اختصاص داد.

براساس گزارش ناظران ویژه بازسازی عراق، بخش نفت عراق با چالش‌های فنی در تولید، حمل و نقل و ذخیره سازی نفت خام و فرآورده‌های نفتی روبه‌رو است. این بخش همچنین با مشکلاتی از قبیل مدیریت قیمت و واردات، **مبارزه** با قاچاق و فساد مالی، بهبود بخشیدن تخصیص بوجه و اجرای آن و حفظ عملیات‌های نفتی روبه‌رو است. تولید نفت در عراق هنوز به سطح قبل از حمله آمریکا نرسیده است.

اقتصاد عراق با پشت سر گذاشتن بیش از یک دهه تحریم‌های اقتصادی و جنگ از دهه، به شدت تضعیف شده است و به سرمایه‌گذاری و نوسازی نیاز دارد. براساس گزارش‌ها، بازسازی طولانی مدت و اساسی عراق بیش از // میلیارد دلار هزینه در بر خواهد داشت که حداقل یک سوم این مبلغ به بخش **نفت**، **گاز** و **برق** اختصاص می‌یابد. در شرایط کنونی مردم عراق در وضعیت بسیار نامناسب اقتصادی به سر می‌برند و دولت عراق قادر به تامین نیازهای اساسی و ایجاد اشتغال برای آنها نیست و اکنون نرخ بیکاری در عراق به طور رسمی/ درصد است. در عین حال وزیر بازرگانی عراق اعلام کرده است که نرخ بیکاری ملی و کم‌کاری در این کشور بین تا درصد می‌باشد و وزیر کار و امور اجتماعی عراق نیز این آمار را بیش از درصد اعلام می‌کند. شرایط جنگی و منازعات فرقه‌ای به آوارگی بیش از چهار میلیون عراقی انجامیده و این امر وضعیت اقتصادی را بحرانی‌تر کرده است.

جریان‌ها و گروه‌های سیاسی عراق

جریان‌ها، احزاب و گروه‌های سیاسی عراق عمدتاً در راستای تقسیم‌بندی‌ها و شکاف‌های قومی فرقه‌ای عراق تشکیل شده‌اند و در این چارچوب فعالیت می‌کنند. در زمان حکومت صدام حسین، **حزب بعث** تنها حزب رسمی فعال در عراق بود و سایر احزاب و گروه‌ها به ویژه جریان‌های شیعی و کرد به صورت مخفی و عمدتاً در مقابل رژیم بعث فعالیت می‌کردند. با فروپاشی رژیم بعث احزاب و گروه‌های سیاسی مختلفی تشکیل شد و فعالیت گروه‌های موجود در عرصه سیاسی به شدت افزایش یافت. این احزاب شامل گروه‌های مختلفی از قومیت‌های و فرقه‌های مختلف عراق و با گرایش‌های متفاوت اسلامی، **سکولار**، **ملی‌گرا** و **کمونیستی** است. در انتخابات سال‌های گذشته در عراق، گروه‌های موجود در قالب اتحادها و ائتلاف‌هایی سازماندهی و در عرصه رقابت‌های سیاسی مشارکت کردند. از جمله مهمترین ائتلاف‌ها می‌توان به ائتلاف کردستان، ائتلاف عراق یکپارچه، فهرست‌های عراق (العراقیه)، جبهه توافق عراق و جبهه گفت و گوی ملی عراق اشاره کرد.

← ائتلاف کردستان

ائتلاف کردستان از دو حزب اصلی کردهای عراق یعنی اتحادیه میهنی و حزب **نموکرات** و اتحادیه اسلامی کردستان تشکیل می‌شود. اتحادیه میهنی توسط جلال طالبانی که هم اکنون رئیس جمهور عراق است رهبری می‌شود و در **سیلمانیه** متمرکز است. حزب نموکرات کردستان توسط مسعود طالبانی رئیس دولت کردستان در شمال عراق رهبری می‌شود و نیچروان بارزانی از اعضای ارشد این حزب نیز پست نخست وزیر دولت کردستان عراق را در اختیار دارد. احزاب کرد با در دست داشتن بخشی از کرسی‌های مجلس عراق، قسمتی از قدرت مرکزی به ویژه پست ریاست جمهوری را در اختیار دارند و مهمتر از آن با تشکیل دولت نیمه خودمختار کردی در شمال عراق در پی تحکیم فدرالیسم کردی هستند.

← ائتلاف عراق یکپارچه

ائتلاف عراق یکپارچه که در برگیرنده بخش عمده‌ای از احزاب **شیعی** اسلامی و برخی احزاب کوچک‌تر دیگر است، بزرگترین ائتلاف سیاسی عراق را در حال حاضر تشکیل می‌دهد و بیشترین کرسی‌ها را در مجلس این کشور در اختیار دارد. اصلی‌ترین احزاب و گروه‌های این ائتلاف سیاسی شامل حزب الدعوة اسلامی، مجلس اعلی اسلامی عراق (مجلس اعلی انقلاب اسلامی سابق)، گروه صدر و حزب فضیلت می‌باشد.

← حزب الدعوة

حزب الدعوة اسلامی از قدیمی‌ترین احزاب اسلامی شیعی عراق است و رهبری آن را **ایر اهیم جعفری** (نخست وزیر انتقالی عراق) بر عهده دارد. **نوری ملکی** نخست وزیر کنونی عراق از اعضای ارشد این حزب است. مجلس اعلی اسلامی عراق در ایران و در جهت سازماندهی گروه‌های شیعی مخالف صدام تشکیل شد و بعد از فروپاشی رژیم بعث با رهبری آیت ... **محمدباقر حکیم** به عراق منتقل شد. بعد از **شبهت** آیت ... حکیم، **عبدالعزیز حکیم** در حال حاضر رهبری این گروه را بر عهده دارد. وی در عین حال رهبری ائتلاف عراق یکپارچه را نیز به عهده دارد.

گروه صدر، دیگر گروه شیعی این ائتلاف است که از هواداران و پیروان مرحوم آیت‌الله **محمدصادق صدر**، پدر مقتدا، رهبر کنونی این گروه تشکیل می‌شود. این گروه برخلاف حزب الدعوة و مجلس اعلی فاقد سابقه تاریخی است و بلافاصله بعد از فروپاشی رژیم بعث تشکیل و گسترش یافت. اکنون این گروه دارای پایگاه اجتماعی قابل توجهی در میان شیعیان عراق و به ویژه گروه **فقیر** و پایین دستی شیعی است. **شهرک صدر بغداد** یکی از کانون‌های اصلی فعالیت این گروه محسوب می‌شود، اما علاوه بر این، گروه مذکور در شهرهایی چون **نجف** نیز فعالیت‌های قابل توجهی دارد. گروه صدر در مقایسه با دیگر گروه‌ها رادیکال‌تر و دارای گرایش‌ت ضد آمریکایی قوی تری است و همین امر منجر به بروز اختلافاتی در میان این گروه و سایر گروه‌های ائتلاف یکپارچه عراق شده است.

حزب فضیلت نسبت به سه گروه مذکور کوچک‌تر است و توسط **محمدعلی یعقوبی، رهبری** می‌شود و بیشتر در مناطق جنوبی عراق چون **بصره** هوادارانی دارد. فهرست العراقیه یا فهرست ملی عراق از برخی گروه‌های ملی‌گرای عراقی تشکیل می‌شود و حزب توافق ملی عراق به رهبری ایاد علاوی اصلی‌ترین حزب این فهرست است که به رغم حمایت‌های غرب در انتخابات عراق، موفقیت عمده‌ای کسب نکرد.

در میان گروه‌های سنی عراق، جبهه توافق عراق و جبهه گفت و گوی ملی عراق که متشکل از احزاب مختلف هستند، برجستگی بیشتری دارند و بخشی از کرسی‌های محلی عراق و ریاست آن را به خود اختصاص داده‌اند. جبهه توافق عراق متشکل از سه حزب عمده سنی است و ریاست آن را عدنان الدلیمی بر عهده دارد و رهبری جبهه گفت و گوی ملی عراق نیز بر عهده صالح مطلق می‌باشد.

علاوه بر ائتلاف و گروه‌های مذکور، احزاب و شخصیت‌های سیاسی دیگری نیز در عراق فعالیت می‌کنند که برجستگی و نقش کمتری در صحنه سیاسی عراق دارند. کنگره ملی عراق به رهبری احمد صلیبی و سازمان عمل اسلامی به رهبری آیت ... مدرسی از جمله گروه‌های شیعی کوچک‌تر محسوب می‌شوند. **آیت الله سیستانی** نیز از شخصیت‌های مذهبی شیعی تأثیرگذار در عرصه سیاسی عراق در دوره جدید و حامی اصلی ائتلاف عراق یکپارچه به شمار می‌روند.

سیاست خارجی ایران در قبال عراق پس از صدام

عراق در دوره بعث به عنوان تهدید امنیتی عمده‌ای برای **ایران** بوده است و جنگ تحمیلی هشت ساله به عنوان نمونه عینی چنین تهدیدی تلقی می‌شود. با فروپاشی رژیم بعث و مشارکت تمامی گروه‌های عراق در عرصه سیاسی این کشور، رویکرد سیاست خارجی **جمهوری اسلامی ایران** در قبال این کشور نیز وارد مرحله جدیدی شده است که در پی گسترش و تعمیق روابط دوستانه دو جانبه است. محورهای اصلی رویکرد سیاست خارجی ایران در دوره جدید را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد:

در دهه‌های گذشته، اقلیت اعراب سنی و به ویژه بعثی‌ها بر ساختار سیاسی عراق مسلط بودند و شیعیان و کردها مشارکت چندانی در حکومت مرکزی نداشتند. با تاکید بر روندهای دموکراتیک در دولت سازی جدید در عراق، تمام گروه‌های قومی فرقه‌ای عراق در ساختار سیاسی این کشور مشارکت دارند و جمهوری اسلامی ایران نیز در جهت ایجاد ثبات و کاهش تهدیدات امنیتی، از روند دموکراسی سازی در این کشور حمایت می‌کند. در این راستا ایران از ابتدا به شدت از دولت جدید عراق حمایت کرد و دولتی فراگیر و متشکل از تمام گروه‌های قومی فرقه‌ای را در جهت ثبات سازی و کاهش تهدیدات امنیتی عراق، برای منطقه مهم دانست.

بهبود تصویر ایران در افکار عمومی عراق

با توجه به حاکمیت حزب بعث بر عراق و تبلیغات ضد ایرانی آن و در نتیجه گسترش دیدگاه‌های منفی در قبال ایران در دهه‌های گذشته، جمهوری اسلامی ایران طی چند سال گذشته تلاش کرده است تا تصویر ایران در افکار عمومی عراق را بهبود بخشد و در این راستا فعالیت‌های تبلیغی و حمایتی متعددی در حال انجام است.

حمایت از گروه‌های شیعی

ایران از مشارکت تمام گروه‌های عراقی در ساختار قدرت بر اساس قواعد دموکراتیک حمایت می‌کند، اما گروه‌های شیعی با توجه به روابط مذهبی و فرهنگی با مردم ایران و فقدان حمایت‌های منطقه‌ای و جهانی از آنها، حائز اهمیت بیشتری هستند و جمهوری اسلامی ایران سعی دارد تا از آنها در دستیابی به حقوق سیاسی و اجتماعی خود حمایت بیشتری به عمل آورد.

تلاش برای برقراری رابطه استراتژیک

ایران و عراق طی دهه‌های گذشته فاقد روابطی دوستانه و پایدار بوده‌اند و در روابط دو جانبه خصومت بر دوستی غلبه داشته است. در دوره جدید، جمهوری اسلامی ایران سعی دارد تا با گسترش تعاملات خود با عراق در ابعاد و حوزه‌های مختلف، روابط خود با این کشور را به سطح استراتژیک ارتقاء دهد تا دو کشور بتوانند با استفاده از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های یکدیگر به سطح بالاتری از قدرت و توسعه دست یابند.

کمک به بازسازی عراق

با توجه به تخریب زیرساخت‌های اقتصادی عراق و نیازمندی‌های اقتصادی وسیع مردم این کشور، جمهوری اسلامی ایران در راستای کمک به بهبود شرایط اقتصادی مردم عراق به افزایش تعاملات تجاری خود، برق رسانی، مشارکت در بازسازی، سوخت رسانی و انواع فعالیت‌های دیگر در این حوزه تلاش کرده است.

جهت قبله در عراق

به قول مشهور مستحب است نماز گزاران عراقی هنگام استقبال آنکی به سمت چپ متمایل شوند.
[۱] الحدائق الناضرة، ج ۶، ص ۳۸۳.

نحوه تشخیص قبله ساکنان عراق

فقها برای تشخیص قبله ساکنان عراق سه نشانه ذکر کرده‌اند:
۱. قرار دادن مشرق محاذی شانه چپ و مغرب محاذی شانه راست.
۲. قرار دادن ستاره خدیی برابر شانه راست.
۳. قرار دادن خورشید هنگام زوال محاذی ابروی سمت راست، نزدیک بینی.
[۲] روض الجنان، ج ۲، ص ۵۲۹ - ۵۳۰.

این سه نشانه در کلمت فقها مشهور و معروف است. البته نشانه‌های دیگری نیز ذکر شده است.
[۳] جواهر الکلام، ج ۷، ص ۳۵۹.

رکن حجر قبله عراق و مناطق هم جهت آن است.
[۴] جواهر الکلام، ج ۷، ص ۳۵۷.

زیارت قبر پیامبر برای حجاج عراق

برای کسانی که از راه عراق به حج می‌روند [مستحب](#) است نخست [قبر پیامبر](#) - صلی الله علیه و آله - را [زیارت](#) کنند.
[۱۵] [کتاب السرائر](#)، ج ۱، ص ۶۴۷.

میقت اهل عراق

[میقت](#) اهل عراق و کسانی که از سمت عراق به [مکه](#) می‌روند، [عقیق](#) است.
[۱۶] [جواهر الکلام](#)، ج ۱۸، ص ۱۰۴.

مفتوحه عنوه بودن سرزمین عراق

[سواد عراق](#) بنا بر قول معروف میان فقها از سرزمینهای [مفتوح عنوه](#) است و احکام آن را دارد
[۱۷] [الحدائق الناضرة](#)، ج ۱۸، ص ۳۰۶ - ۳۰۹.
[۱۸] [کتاب المکاسب](#)، ج ۲، ص ۲۴۰.

فهرست منابع

- (۱) [الحدائق الناضرة](#).
- (۲) [روض الجنان](#).
- (۳) [جواهر الکلام](#).
- (۴) [کتاب السرائر](#).
- (۵) [کتاب المکاسب](#).

پانویس

۱. [↑ الحدائق الناضرة](#)، ج ۶، ص ۳۸۳.
۲. [↑ روض الجنان](#)، ج ۲، ص ۵۲۹ - ۵۳۰.
۳. [↑ جواهر الکلام](#)، ج ۷، ص ۳۵۹.
۴. [↑ جواهر الکلام](#)، ج ۷، ص ۳۵۷.
۵. [↑ کتاب السرائر](#)، ج ۱، ص ۶۴۷.
۶. [↑ جواهر الکلام](#)، ج ۱۸، ص ۱۰۴.
۷. [↑ الحدائق الناضرة](#)، ج ۱۸، ص ۳۰۶ - ۳۰۹.
۸. [↑ کتاب المکاسب](#)، ج ۲، ص ۲۴۰.

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام، زیر نظر آیت الله محمود هاشمی شاهرودی، ج ۵، ص ۳۶۱.
نرم افزار جامع حج، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور).

رده‌های این صفحه: [کتاب شناسی](#) | [کشور های اسلامی](#)